

2026, 15 (3), 2785-2809 | Research Article

Eleştirel Söylem Analizi Yaklaşımıyla Alman Medyasında Müslüman Öğrenci Temsilleri

İlhan Karaca ¹

Süleyman Yurttaş ²

Öz

Bu çalışma, Almanya'da okullarda yaşandığı iddia edilen din temelli zorbalık haberlerinde Müslüman ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin nasıl temsil edildiğini ve bu temsilleri üreten söylemsel süreçleri analiz etmeyi amaçlamaktadır. Araştırma, Van Dijk ve Fairclough'un Eleştirel Söylem Analizi (ESA) çerçevesi temel alınarak yürütülmüştür. Çalışma kapsamında, Almanya'nın muhafazakâr yayın organlarından Die Welt gazetesinde Mart 2018 ile Mart 2026 tarihleri arasında yayımlanan 18 haber metni amaçlı örneklem yöntemiyle belirlenmiş ve analiz edilmiştir. Bulgular, mobbingin faileri, kurbanları, türleri, nedenleri, boyutları ve sonuçları olmak üzere altı tema çerçevesinde sunulmaktadır. Bulgular, haber söyleminin Müslüman öğrencileri bireysel ve çoğul bir özne yerine homojen ve sabit bir risk kategorisi olarak inşa ettiğini göstermektedir. Haber içeriklerinde faillğin, güvenlikleştirme, etnikleştirme ve kültürelleştirme stratejileri aracılığıyla kurguladığını tespit edilmiştir. Haber metinlerindeki mağduriyet anlatısı ise seçici bir tanınma hiyerarşisi üretmekte ve belirli öğrencilerin (Müslüman olmayan öğrenciler, seküler ya da farklı dindarlık düzeyine sahip Müslümanlar, kız öğrenciler, Yahudi öğrenciler ve eşcinsel bireyler) acılarını görünür kılarak Müslüman öğrencilerin okulda deneyimlediği ayrımcılığı, dışlanmayı ve kimlik baskısını ikincil planda bırakmakta ya da tamamen görmezden gelmektedir. Söylem, nedensellik bağlamında dezavantajlı kentsel bölgelerdeki yapısal ve sosyoekonomik faktörleri sistematik biçimde görünmez kılarak sorumluluğu kültürel ve dinî farklılıklara yükleyip Balibar'ın "ırksız ırkçılık" kavramıyla tanımladığı kültürel özcülüğün medya alanındaki somut bir tezahürünü üretmektedir. Bulgular, Honneth'in tanınma kuramı çerçevesinde ele alındığında, medyada üretilen söylemin Müslüman öğrencileri, sevgi, haklar ve toplumsal değer atfetme düzeylerinin tümünde tanınma reddine maruz bıraktığı görülmektedir. Ayrıca bu reddin hem kimlik kırılmasını derinleştirdiği hem de söylemin bastırmaya çalıştığı kimlikleri paradoksal biçimde yeniden ürettiği ve pekiştirdiği görülmektedir. Çalışma, medya söyleminin Müslüman kimliğini yeniden üretme sürecinde yalnızca yansıtıcı değil, aynı zamanda kurucu bir işlev üstlendiğini ve belirli toplumsal grupları olumsuz özelliklerle ilişkilendiren söylemsel stratejiler aracılığıyla Anti-Müslüman İrkçılıkla uyumlu söylemsel örüntülerini yeniden ürettiğini ileri sürmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anti-Müslüman İrkçılık, Eleştirel Söylem Analizi, Medya Temsili, Din Temelli Zorbalık, Tanınma Kuramı, Almanya, Göç.

Karaca, İ., & Yurttaş, S. (2026). Eleştirel Söylem Analizi Yaklaşımıyla Alman Medyasında Müslüman Öğrenci Temsilleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 15(3), 2785-2809. <https://izlik.org/JA56WU34UY>
<https://doi.org/10.15869/itobiad.1952883>

Geliş Tarihi	16.05.2026
Kabul Tarihi	10.09.2026
Yayın Tarihi	30.09.2026
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

1 Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Bayburt, Türkiye, ilhankaraca@bayburt.edu.tr, ORCID:0000-0001-7491-732X

2 Doç. Dr., Bayburt Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Bayburt, Türkiye, syurttas@bayburt.edu.tr, ORCID:0000-0002-0631-5252

2026, 15 (3), 2785-2809 | Research Article

Representations of Muslim Students in German Media Through a Critical Discourse Analysis Approach

İlhan Karaca ¹

Süleyman Yurttaş ²

Abstract

This study aims to analyze how Muslim primary and secondary school students are represented in news reports concerning alleged religion-based bullying in German schools and to examine the discursive processes through which these representations are produced. The study was conducted within the framework of Critical Discourse Analysis (CDA) developed by Van Dijk and Fairclough. Within the scope of the research, eighteen news articles published between March 2018 and March 2026 in Die Welt, a conservative German newspaper, were selected through purposive sampling and analyzed. The findings demonstrate that news discourse constructs Muslim students not as individual and plural subjects, but rather as a homogeneous and fixed category of risk. Perpetratorhood is discursively constructed through strategies of securitization, ethnicization, and culturalization. The victimization narrative produces a selective hierarchy of recognition that renders visible the suffering of certain subjects (non-Muslim students, secular Muslims, female students, Jewish students, and LGBTQ+ individuals) while relegating the discrimination, exclusion, and identity-based pressures experienced by Muslim students to a secondary position or ignoring them entirely. The discourse systematically renders invisible the structural and socioeconomic factors in disadvantaged urban areas, attributing responsibility instead to cultural and religious differences (producing a concrete manifestation of the cultural essentialism Balibar conceptualized as "racism without race"). When evaluated within the framework of Honneth's theory of recognition, the discourse subjects Muslim students to a denial of recognition across the dimensions of love, rights, and social esteem. The study argues that media discourse assumes not only a reflective but also a constitutive function in the reproduction of Muslim identity, reproducing discursive patterns consistent with anti-Muslim racism through strategies that associate particular social groups with negative characteristics.

Keywords: Anti-Muslim Racism, Critical Discourse Analysis, Media Representation, Religion-Based Bullying, Recognition Theory, Germany, Migration.

Karaca, İ., & Yurttaş, S. (2026). Representations of Muslim Students in German Media Through a Critical Discourse Analysis Approach *Journal of the Human and Social Science Researches*, 15(3), 2785-2809. <https://izlik.org/JA56WU34UY>
<https://doi.org/10.15869/itobiad.1952883>

Date of Submission	16.05.2026
Date of Acceptance	10.09.2026
Date of Publication	30.09.2026
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

1 Associate Professor, Bayburt University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Sociology, Bayburt, Türkiye, ilhankaraca@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7491-732X

2 Associate Professor, Bayburt University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Sociology, Bayburt, Türkiye, syurttas@bayburt.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0631-5252

Giriş

2025 yılı Ekim ayında Federal Şansölye Friedrich Merz'in göç ve iltica politikalarına ilişkin değerlendirmelerinde kullandığı "Stadtbild" (kent görünümü) ifadesi, Almanya'da göç, entegrasyon ve kamusal alan tartışmalarını yeniden gündeme taşımıştır (Bax, 2025). Bu söylem, kimin kamusal alana ait olduğu ve bu alanda nasıl görünmesi gerektiği sorularını yeniden gündeme taşımıştır.

Medya, toplumsal gerçekliği seçme, vurgu ve anlamlandırma süreçleriyle inşa eden bir aktör olarak işlev görmektedir. Bu bağlamda temsil, aynı zamanda kurucu bir süreci de ifade etmektedir (Hall, 1997, s. 16).

Alman medyasında göçmenler ve özellikle Müslümanlar, 11 Eylül sonrasında "misafir işçi" veya "yabancı" kategorilerinden sıyrılarak doğrudan "entegrasyon sorunu" ve "güvenlik tehdidi" ekseninde temsil edilmeye başlanmıştır (Hafez & Schmidt, 2020, s. 9; Schneider vd., 2013, s. 8). Bu söylem, Müslüman yaşam dünyasını yapısal bağlamından koparıp şiddet ve çatışma odaklı dinî-kültürel bir çerçeveye hapsedmektedir (El-Menouar, 2019, s. 170; Scherschel & Bazayr-Gudrich, 2021, s. 124-125). Yine Almanya'daki medya içeriklerinde Müslüman yaşam dünyasını şiddet ve çatışma temalarıyla ilişkilendiren anlatıların sürdüğü görülmektedir (Hafez & Richter, 2007, s. 40; Scherschel & Bazayr-Gudrich, 2021, s. 125).

Bu çalışma, ötekileştirici temsillerin kültürel üretiminde medyanın rolüne ilişkin yaklaşımdan hareketle (Scherschel & Bazayr-Gudrich, 2021, s. 129), Almanya'da "Müslüman" olarak etiketlenen ilkökul ve ortaokul öğrencilerinin medya temsillerini, bu temsilleri üreten söylem stratejilerini ve söz konusu süreçlerin Anti-Müslüman söylemin yeniden üretimine katkılarını analiz etmeyi amaçlamaktadır. Çalışma özellikle göçmen yoğunluklu okullarda din temelli zorbalık anlatılarının nasıl çerçevelendiğine odaklanmaktadır.

1. Almanya'da İslam Karşıtlığı

11 Eylül saldırılarının ardından Almanya'daki entegrasyon tartışmaları etnik ve göç temelli çerçeveden uzaklaşarak İslam merkezli bir perspektife kaymış (Spielhaus, 2011, s. 56) ve göçmen kökenli bireyler etnik ya da kültürel aidiyetleri yerine giderek "Müslüman" kimliği üzerinden tanımlanmaya başlanmıştır (Yurdakul, 2009, s. 87). Bu süreçle birlikte İslam bir güvenlik sorunu olarak ele alınmaya başlanmıştır.

Bu süreç, Müslümanların homojen bir risk kategorisi (Spielhaus, 2011, s. 34) ve potansiyel tehdit olarak kodlanmasına yol açmıştır. Bu nedenle literatürde Anti-Müslüman İrkçılık kavramı öne çıkmıştır (Schönfeld, 2019, s. 5).

Bu çalışma, söz konusu dışlayıcı süreçleri Anti-Müslüman İrkçılık (Hafez, 2021, s. 5) kavramı çerçevesinde ele almaktadır. Bu yaklaşım, kültürel ve dinî farklılıkların dışlama (Attia vd., 2014b, s. 45) mekanizmasına dönüştürülmesine vurgu yapmaktadır.

Anti-Müslüman İrkçılıkta Müslüman kimliği sabit ve homojen bir kategori olarak inşa edilmekte, bireyler "Müslüman" olarak işaretlenerek bu kimlik üzerinden konumlandırılmaktadır.

2. Müslüman Gençlerin Sosyokültürel Arka Planı

Bu çalışma, etnik köken, sınıf ve dindarlık bakımından heterojen olan bu grubun deneyimlerini bireysel özelliklerden ziyade yapısal ve mekânsal bağlamlar içinde ele

almaktadır.

2.1. Etnik-Sosyal Segregasyon, Mahalle Okulları ve Entegrasyon

Yoksulluk, işsizlik ve eğitim yetersizliğinin belirli alanlarda kümelenmesi, "mekânsal segregasyon" olarak tanımlanan olguyu üretmektedir. Literatürde etnik segregasyon ile sosyal segregasyon ayrımı üzerinden ele alınan bu süreç (Oberwittler, 2007, s. 39), "dezavantajlı kentsel bölgeler" olarak tanımlanan alanların ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Almanya bağlamında sosyal segregasyon etnik segregasyona kıyasla daha belirleyici yapısal sonuçlar doğurmakta (Oberwittler, 2007, s. 39) ve göçmen yoğunluklu mahalleler tek etnili homojen yapılar olmayıp çok etnikli yerleşim alanları olma özelliği taşımaktadır (Friedrich, 2008, s. 60).

Almanya'da dezavantajlı kentsel bölgelerdeki okullar, sosyal destek ve entegrasyon işlevleri de üstlenen "mahalle okulu" (Kiezschnule) modeli olarak tanımlanmaktadır. (Baur & Häußermann, 2009, s. 54; Gogolin, 2008, s. 72). Ancak bu okullar, pratikte sınırlı kaynaklar, yüksek öğretmen sirkülasyonu ve zayıf okul-aile iş birliği gibi yapısal koşulların baskısı altında kalmaktadır (Häußermann & Kapphan, 2002, s. 119). Ailelerin sosyoekonomik ve kültürel sermaye düzeyi göçmen kökenli öğrencilerin eğitim başarısını sınırlarken (Portes & Zhou, 1993, s. 96), düşük başarı düzeyinin tüm göçmen öğrencilere teşmil edilmesi eşitsizliklerin yapısal nedenlerini görünmez kılmaktadır (Oberwittler, 2007, s. 39). Bu okulların "Brennpunktschnule" ya da "Problemschnule" olarak etiketlenmesi bu sürecin pratikteki yansımasıdır. Böylece okul, pedagojik bir mesele olmaktan çıkarak göç, entegrasyon ve güvenlik tartışmalarının kesiştiği bir alana dönüşmektedir (Horvath, 2022, s. 18).

Portes ve Zhou'nun (1993) segmented asimilasyon yaklaşımı, göçmenlerin farklı yapısal koşullar altında farklı toplumsal segmentlere yöneldiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda mahalle, göçmen gençlerin kimlik oluşumunda önemli bir rol oynamaktadır.

2.2. Çoklu Kimlikler

Dezavantajlı mahallelerde yaşayan Müslüman gençlerin kimlikleri durumsal ve çoğul bir karakter taşımakta (Hall, 1997, s. 217) ve farklı kültürel etkilerin sentezi üzerinden şekillenirken ulus ötesi bağlar da sürdürülmektedir (Foroutan & Schäfer, 2009, s. 11; Karaca ve Yurttaş, 2024, s. 30).

Sinus-Milieu yaklaşımı, özellikle üçüncü kuşakta kimliklerin etnik kökenden çok yaşam tarzı ve gündelik pratikler tarafından şekillendiğini vurgulamaktadır (Sinus Sociovision, 2008, s. 45).

Gençlerin dinî kimlikleri, medyatik söylemdeki homojen İslam tasavvurundan farklı olarak bireysel deneyimler ve kültürel melezlik üzerinden şekillenmektedir (Foroutan & Schäfer, 2009, s. 11). Bu süreç Batı gençlik kültürü ile İslami referansların harmanlandığı bir "remix" pratiği olarak tanımlanmaktadır (Gerlach, 2006, s. 11).

2.3. Müslüman Olarak İşaretlenme ve Ayrımcılığa Uğrama

Gençlerin ürettiği çoğul kimlik repertuarları toplumsal temsilde bu karmaşıklıkla yer bulmamaktadır. Zira kimlik güç ilişkileri içinde tanımlanan ve söylemsel pratiklerle sürekli yeniden kurulan bir yapıdır (Hall, 2011, s. 4). Bu noktada medya ve siyasal

aktörler bu heterojen yapıları seçici biçimde daraltarak tek bir "Müslüman" kimlik etiketi altında yeniden inşa etmektedir (Hafez & Schmidt, 2020, s. 10).

Bu inşa, Honneth'in (1995, s. 92) kavramsallaştırdığı sevgi, haklar ve toplumsal değer atfetme düzeylerinde bir tanınma eksikliğine yol açmaktadır. Böylece dışlanma ve değersizlik duygusunun yanı sıra karşıtlık temelli kimliklerin oluşumunu tetiklemektedir. Dışlayıcı çerçevelere yanıt olarak birçok Müslüman birey kendisini daha belirgin biçimde "Müslüman" kimliği üzerinden konumlandırmakta (Spielhaus, 2011, s. 140) ve Göle'nin (2004, s. 22) belirttiği gibi bu görünürlük, tanınma talebi etrafında şekillenen dinamik bir toplumsal süreci ifade etmektedir.

Bu yapısal bağlam dinî çeşitliliğin okul ortamında nasıl algılanıp yönetildiğini de belirlemektedir. Dezavantajlı kentsel bölgelerde dinî çeşitliliğin görünürlüğü seküler değerlere yönelik bir tehdit olarak yorumlanmakta ve çeşitliliği sınırlama yönünde tepkilere yol açmaktadır (Schiffauer vd., 2015, s. 278).

Bu çerçevede okul ortamındaki zorbalık pratikleri özel önem taşımaktadır. Ayrımcı zorbalık, yalnızca bireyi değil onun ait olduğu varsayılan toplumsal grubu da hedef alarak önyargı ve stereotipleri yeniden üretmektedir (Yegane Arani vd., 2018, s. 29).

Ampirik bulgular, Müslüman öğrencilerin dinî kimlikleri üzerinden sistematik ayrımcılığa maruz kaldığını göstermektedir (Mühe, 2020, s. 120). ADAS araştırmasına göre öğrencilerin %78'i okulda eşit muamele görmediğini, %62'si öğretmenlerin dinler hakkında olumsuz ifadeler kullandığını ve bunların %92'sinin İslam'a yönelik olduğunu belirtmektedir (Yegane Arani vd., 2021, s. 32). "Terörizm" söylemleri, mikro-saldırıları ve başörtüsü gibi görünür dinî semboller üzerinden gelişen dışlama pratikleri Müslüman öğrencilerin okul deneyimlerini belirgin biçimde şekillendirmektedir (Farooqui, 2025; Mühe, 2020; Abu El-Haj, 2007).

Ayrımcı deneyimlerin önemli bir bölümü rapor edilmemekte; bu durum ayrımcı pratiklerin kurumsal düzeyde yeniden üretilmesine neden olmaktadır (Yegane Arani, 2020, s. 183; Yegane Arani vd., 2018, s. 29).

Bu nedenlerle Oberwittler (2007, s. 39), eğitim alanındaki eşitsizliklerin yapısal bir perspektifle ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Schiffauer ve diğerlerine göre ise (2015, s. 284), Almanya'daki temel sorunlardan biri, gündelik İslam'ın eğitim ortamında doğal ve meşru bir unsur olarak kabul edilmemesidir. Buna karşılık kapsayıcı bir okul anlayışı, dinî ve dünya görüşü çeşitliliğini eğitim pratiklerine dâhil etmeyi ve din temelli ayrımcılıkla aktif mücadeleyi gerektirmektedir. Ancak Yegane Arani (2020, s. 183), bu dönüşümün önündeki temel engellerden birinin medya temsilleri ile kurumsal pratiklerin birbirini besleyen etkisi olduğunu belirtmektedir.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Deseni ve Yaklaşımı

Bu çalışma, Almanya'da okullardaki din temelli zorbalığa ilişkin medya haberlerinde Müslüman öğrencilere yönelik söylemin nasıl kurgulandığını inceleyen, yorumlayıcı paradigma temelinde yürütülmüş nitel bir araştırmadır. Bu amaçla Eleştirel Söylem Analizi (ESA) kullanılmıştır.

ESA, dili ideolojilerin yeniden üretildiği, toplumsal kimliklerin inşa edildiği ve güç ilişkilerinin meşrulaştırıldığı bir pratik olarak ele almakta ve medya metinleri aracılığıyla

toplumsal eşitsizliklerin nasıl yeniden üretildiğini incelemektedir (Fairclough, 1992; Van Dijk, 1993).

Bu doğrultuda çalışmada Van Dijk'ın (1988; 1993) haber söylemine yönelik geliştirdiği mikro ve makro düzey analiz araçlarından yararlanılmıştır. Makro düzey analiz kapsamında tematik yapılar (haberlin genel anlamsal örüntüleri ve öne çıkan temalar) ile haber şemaları (başlık, giriş, ana olay, bağlam, sözel tepki ve yorum kategorileri) incelenmiştir. Mikro düzey analizde yerel anlambilim, sözdizim, söylem stili ve retorik stratejiler incelenmiştir (Van Dijk, 1988). Bu araçlar bulgularla doğrudan haber alıntılarıyla desteklenerek uygulanmıştır.

Analiz süreci Fairclough'un (1992, s. 225) üç boyutlu çerçevesinden hareketle yapılandırılmıştır:

- (1) Metin boyutu: Her haberlin başlık ve giriş yapıları, etken-edilgen kullanımı, kelime seçimleri ve retorik stratejiler betimlenmiştir.
- (2) Söylem pratiği boyutu: Metinlerarası ilişkiler, kaynak kullanımı ve farklı tarih ile formatlardaki haberler arasındaki tekrar eden örüntüler analiz edilmiştir.
- (3) Sosyal pratik boyutu: Bulgular Anti-Müslüman İrkçılık literatürü, Honneth'in tanınma kuramı ve Balibar'ın kültürel ırkçılık kavramıyla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

3.2. Veri Kaynağı ve Örneklem

Araştırmanın veri kaynağı, Almanya'nın en yüksek tirajlı ulusal muhafazakâr gazetelerinden biri olan Die Welt, yayın politikası itibarıyla göç ve İslam konularında belirgin bir çizgiye sahip, kapsamlı bir haber arşivi sunan ve kamuoyu oluşturma süreçlerinde etkili bir aktör olması nedeniyle seçilmiştir.

Örneklem, Mart 2018 ile Mart 2026 tarihleri arasında Die Welt'te yayımlanan toplam 18 haber metninden oluşmaktadır. Söz konusu metinler, haber yazıları, röportajlar, köşe yazıları ve video haber metinleri gibi farklı gazetecilik formatlarını kapsamaktadır. Örneklemdeki haber metinleri, köşe yazıları ve röportajlar homojen bir yapı yerine işlevsel açıdan ayrıışan gazetecilik türleri olarak incelenmiştir. Analizde haberlerin editoryal çerçevelemesi ile köşe yazılarının öznel yorum söylemi arasındaki türsel farklar gözetilmiştir. Okuyucu yorumları ve sosyal medya paylaşımları kapsam dışında tutulmuştur. Örneklem, ölçüt temelli amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir (Patton, 2002, s. 238). Dahil etme kriterleri şunlardır: (1) Die Welt gazetesinde yayımlanmış olması, (2) Mart 2018 ile Mart 2026 tarihleri arasında yayımlanmış olması, (3) Almanya'daki okullarda din temelli zorbalık, Müslüman öğrenciler veya göçmen yoğunluklu okullar konularını doğrudan ele alması.

ESA çalışmalarında örneklem büyüklüğü istatistiksel temsil kaygısı yerine, söylemsel örüntülerin yeterliliğiyle belirlenir. Nitekim Fairclough (1992, s. 230), kendi çerçevesinin "az sayıda söylem örneğinin derinlemesine analizi" için özellikle uygun olduğunu vurgulayarak teorik argümanlarını 1-2 metin üzerinden geliştirmiştir. Van Dijk (1988, s. 41) ise haber söylemi teorisini 7-8 haber metniyle örneklendirmiş; örneklemin yeterliliğini istatistiksel ölçütlerle değil, "sistematiik ama sezgisel gözlemlerle" temellendirmiştir. Bu çalışmada 18 haber metninin analizi sürecinde söylemsel stratejiler ve çerçeveleme örüntüleri açısından tekrarlanabilirlik gözlemlenmiş ve örneklemin yeterli olduğu değerlendirilmiştir.

Bu çalışma, Mart 2018 – Mart 2026 yılları arasında Die Welt gazetesinde okullardaki din temelli zorbalık konusunun görünürlük kazandığı spesifik kırılma anlarına ve söylemsel yoğunlaşma dönemlerine odaklanmaktadır. Zaman aralığının başlangıç noktası olarak Mart 2018'in seçilmesi, Die Welt'in çevrimiçi arşivinde din temelli okul zorbalığı konusunu ele alan haber içeriğinin bu tarihten itibaren sistematik ve erişilebilir biçimde izlenebilmesine dayanmaktadır. Bitiş noktası olan Mart 2026 ise veri toplama sürecinin tamamlandığı tarihi yansıtmaktadır.

Tablo 1.

İncelenen Haber Metinlerinin Yazar, Tarih ve Tema Dağılımı

Yazar	Tarih	Başlık	Tür	Tema(lar)
1 —	2018, 27 Mart	„Verfolgen oder mobben, nur weil sie nicht an Allah glauben"	Haber metni	1, 3
2 Poschardt, U.	2018, 26 Mart	Nur wenn Integration gelingt, bleibt Deutschland stabil	Köşe yazısı/yorum	6
3 Schindler, F.	2021, 28 Aralık	Religiöses Mobbing an Schulen? Grüne und Linke halten Studie für antimuslimisch	Haber metni	2, 5
4 Culina, K.	2023, 10 Kasım	„Ein Achtjähriger sagte zu mir..."	Haber metni	1, 2, 3, 4
5 Quast, A.	2025, 25 Haziran	Mobbing in Hamburgs Schulen...	Video haber	1, 3, 4
6 „Mir wurde gesagt..."	2025, 6 Haziran	„Mir wurde gesagt, ich müsse mich traditionellen Familien anpassen", sagt der schwule Lehrer	Haber metni	2, 6
7 Fengler, D.	2025, 30 Haziran	„Es geht um patriarchalische Erziehungsmethoden..."	Röportaj	1, 2, 3, 4, 5, 6
8 Schindler, F.	2025, 20 Şubat	Islamistische Sittenwächter an Schulen...	Köşe yazısı/yorum	1, 2, 4
9 Schindler, F.	2025, 27 Mayıs	Die unablässige Relativierung...	Köşe yazısı/yorum	2, 3, 4, 6
10 Senat zieht Konsequenzen	2025, 4 Temmuz	Senat zieht Konsequenzen nach Mobbing-Skandal...	Haber metni	1, 2, 6
11 Lemmer, C.	2025, 4 Temmuz	„Islam ist definitiv hier nicht der Chef..."	Haber metni	6
12 Büscher, W.	2025, 23 Aralık	„Gemobbt wird von Kindern aus dem politischen Islam..."	Haber metni	1, 4, 6
13 Berlin lässt Kinder	2025, 22 Aralık	Berlin lässt Kinder zu religiös motiviertem Mobbing...	Haber metni	1, 5
14 An Schulen mit 90 Prozent	2025, 7 Kasım	„An Schulen mit 90 Prozent Migrationsanteil..."	Video haber	5, 6
15 Schüler sollten Pausenbrote	2026, 10 Mart	Schüler sollten Pausenbrote an Ramadan heimlich essen...	Haber metni	2, 3, 4, 5, 6
16 Islamismus-Studie	2026, 13 Mart	Islamismus-Studie: Religiöses Mobbing...	Video haber	2, 5, 6
17 Expertin nennt	2026, 14 Mart	Expertin nennt religiöses Mobbing „Alltag" an Schulen	Haber metni	2, 5, 6

Yazar	Tarih	Başlık	Tür	Tema(lar)
18 Stoldt, T.-R.	2026, 19 Mart	Der verkannte Fastenmonat Ramadan	Köşe yazısı/yorum	3, 5

3.3. Veri Toplama Süreci

Haber metinlerine erişim, Die Welt'in çevrimiçi arşivi aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Arşiv tarama sürecinde "religiöses Mobbing", "islamistisches Mobbing", "Muslime Schule", "Ramadan Schule" ve "religiöse Konflikte an Schulen" anahtar sözcükleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, başlık, içerik ve ana tema açısından incelenerek araştırmının odak konusuyla doğrudan ilgili olmayan metinler elenmiş, yalnızca Almanya'daki okullar bağlamında Müslüman öğrenci kimliğini ve din temelli çatışmaları konu alan haberler çalışmaya dahil edilmiştir.

Seçilen anahtar sözcüklerin ("religiöses Mobbing", "islamistisches Mobbing") doğurabileceği yönlendirici çerçeveleme etkisi, taramaya dâhil edilen nötr ifadelerle ("Muslime Schule", "religiöse Konflikte an Schulen") dengelenmiştir. Veri toplama sürecinde belirlenen anahtar kelimelerle yapılan arşiv taraması, 2019, 2020, 2022 ve 2024 yıllarında konunun Die Welt gazetesinde belirgin bir haber gündemine dönüşmediğini göstermiştir. Haberlerin 2025–2026 döneminde yoğunlaşması (%78), Berlin Senatosu'nun aldığı kararlar, okul skandalları ve Ramazan tartışmaları gibi somut vakalar etrafında söylemin bu dönemde daha görünür olmasından kaynaklanmaktadır.

3.4. Analiz Süreci

Haber metinleri, Fairclough'un (1992) üç boyutlu ESA çerçevesi ve Van Dijk'in (1988) haber söylemine yönelik mikro ve makro düzey analiz araçları temel alınarak analiz edilmiştir.

Birinci boyutta (metin düzeyi), her haber metni ayrı ayrı incelenmiş; başlık ve giriş yapıları, etken-edilgen kullanımı, leksik seçimler, doğrudan alıntılar ve istatistiksel retorik Van Dijk'in (1988) mikro düzey araçlarıyla betimlenmiştir.

İkinci boyutta (söylem pratiği düzeyi), metinler arası karşılaştırmalı okuma gerçekleştirilmiş; tekrar eden söylemsel stratejiler (aktörlerin sunumu, fail ve mağdur kimliğinin inşası, biz-öteki kutuplaşması, güvenlikleştirme, etnikleştirme ve kültürelleştirme) Van Dijk'in (1988; 1993) makro düzey tematik yapı ve erişim analizi araçlarıyla tespit edilmiştir.

Üçüncü boyutta (sosyal pratik düzeyi); belirlenen söylemsel örüntüler, araştırmının kuramsal çerçevesini oluşturan Anti-Müslüman İrkçılık, Honneth'in tanınma kuramı ve Balibar'ın kültürel ırkçılık kavramıyla ilişkilendirilerek yorumlanmıştır.

3.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın örneklemini tek bir gazetenin yayın organıyla sınırlı tutulmuştur. Die Welt'in muhafazakâr-liberal yayın çizgisi, elde edilen bulguların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Veri toplama sürecinde kullanılan anahtar sözcüklerin örneklemin üzerindeki olası çerçeveleme etkisi de bu bağlamda dikkate alınmalıdır. Farklı siyasi eğilimlere sahip gazeteleri kapsayan karşılaştırmalı bir analiz, söylemsel çeşitliliği daha kapsamlı biçimde ortaya koyabilecektir.

4. Bulgular

Bu bölümde 18 haber metninin analizinden elde edilen bulgular altı tema altında sunulmaktadır: Mobbingin failleri, kurbanları, türleri, nedenleri, boyutları ve sonuçları. Her tema kendi içinde söylemsel örüntüler ve stratejiler bazında alt başlıklara ayrılmış ve doğrudan haber alıntılarıyla desteklenmiştir.

Her temada Van Dijk'ın (1988) makro düzey araçları (tematik yapı, haber şeması) ve mikro düzey araçları (leksik seçimler, sözdizim, retorik stratejiler) uygulanmıştır. Bulgular Van Dijk'ın (1993) erişim analizi ve tematik seçim analizi çerçevesinde yorumlanmıştır.

Bulgularda türsel ayırım dikkate alınmıştır. Haberlerin editoryal çerçevelemeleri ile köşe yazılarındaki öznel yorum söylemi ayrıştırılmış, köşe yazılarından yapılan alıntılar editoryal tutumun öznel bileşeni olarak çözümlenmiştir.

4.1. Tema 1: Mobbingin Failleri

Haber metinlerinde failin kimliği bireysel bir aktör olmaktan çıkarılarak homojen bir "risk kategorisi" ve kamusal düzeni bozan bir "öteki" olarak sunulmaktadır. Bu çerçevelyeme, Van Dijk'ın (1988, s. 59) yerel anlambilim analizi kapsamında incelenmiştir. Fail kimliğini inşa eden leksik seçimler ("risk kategorisi", "öteki"), etken-edilgen yapı ve ön varsayımlar mikro düzeyde; faillerin homojen bir kategori olarak sunulması ise makro tematik yapı düzeyinde analiz edilmiştir (Van Dijk, 1993).

4.1.1. Müslüman Öğrenciler

Haber metinlerinde Müslüman öğrenciler, okul ortamındaki huzursuzluğun ve baskının birincil kaynağı olarak konumlandırılmaktadır. Hamburg'daki durumu aktaran Alina Quast, okullarda dini motivasyonlu saldırı ve ayrımcılık raporlarının arttığını ve bunların "her şeyden önce Müslüman öğrenciler tarafından" yapıldığını belirtmektedir (Quast, 2025). Denis Fengler ise bu süreci, dini inançlarını "yüksek sesle savunan, küçük ama çok görünür bir Müslüman öğrenci grubu" üzerinden tarif ederek faili belirginleştirmektedir (Fengler, 2025). Alman velilerin anlatılarında da fail, doğrudan "Allah'a inanmadıkları için diğer çocukları kovalayan veya mobbing yapan Müslüman ailelerin çocukları" olarak işaretlenmektedir ("Verfolgen oder mobben, nur weil sie nicht an Allah glauben", 2018).

4.1.2. "İslamcı/Köktendinci Öğrenciler"

İncelenen kaynaklarda zorbalık, yalnızca pedagojik bir sorun değil, aynı zamanda liberal düzene karşı bir radikalleşme ve egemenlik iddiası olarak sunulmaktadır. Berlin'deki okullarda dini motivasyonlu mobbingin arttığı belirtilirken, bu durumun "özellikle fundamentalist Müslümanlar tarafından" gerçekleştirildiği vurgulanmaktadır (Berlin lässt Kinder, 2025). Frederik Schindler, bu öğrencileri "İslamcı Sittenwächter" (ahlak bekçileri) olarak tanımlamakta ve bu kişilerin oruç tutmayan arkadaşlarına karşı taciz edici edici tutumlar sergilediğini belirtmektedir (Schindler, 2025a). Bir haberde fail olarak gösterilen bir öğrencinin güç iddiası, öğrencinin ağzından aktarılan "İslam burada patrondur" ("Islam ist hier der Chef") ifadesiyle sembolize edilmektedir (Senat zieht Konsequenzen, 2025; Schindler, 2025b).

4.1.3. Etnikleştirilmiş Genellemeler

Kaynakların, dini kimliği belirli etnik kökenlerle birleştirerek failliği irksallaştırdığı görülmektedir. Wolfgang Büscher, mobbing yapan çocukları tanımlarken Türk kökenli olanları hariç tutarak failliği doğrudan Orta Doğu coğrafyasına bağlamaktadır: “Bununla büyükbabaları Filistin, Gazze Şeridi, Batı Şeria, Suriye ve Irak’tan gelen çocukları kastediyorum” (Bücher, 2025).

4.1.4. “Müslüman Veliler” (Baskıcı ve Müdahaleci Tutumlar)

Zorbalığın kökeni haberlerde sıklıkla ailelerin eğitim yöntemlerine ve evdeki sosyalleşme süreçlerine dayandırılmaktadır. Denis Fengler, okullardaki sorunun temelinde “entegrasyonu neredeyse imkânsız kılan ataerkil eğitim yöntemleri” olduğunu ileri sürmektedir (Fengler, 2025). Kevin Culina’nın haberinde bir öğretmen, çocukların okuldaki nefret söylemlerini doğrudan evden getirdiklerini belirterek şu örneği vermektedir: “Çocuklar, ebeveynlerinin onlara gösterdiği parçalanmış ceset görüntülerinden muzdaripler... Judenhass’ı (Yahudi nefreti) evlerinden getiriyorlar” (Culina, 2023).

4.1.5. “Müslüman Olmayan Öğrenciler” (Marjinal Kalan Failler)

Bazı haberlerde mobbingin tek taraflı olmadığı ve Müslüman öğrencilerin de mağdur edilebileceği belirtilse de bu anlatılar genel fail kurgusu içinde ikincil düzeyde kalmaktadır. Stoldt, oruç tartışmaları bağlamında “oruç tutan Müslüman çocukların da oruç tutmayanlar tarafından mobbinge uğradığını” ifade ederek durumun “her iki yönde” de işlediğine dikkat çekmektedir. Benzer şekilde, Kleve’deki olaylarda on veya on bir yaşlarındaki çocukların birbirlerini taciz ettiklerini bildirilmiştir (Stoldt, 2026).

Özetle; kelime seçimleri ve doğrudan alıntılar (metin) faili tehditkâr kılmakta; Müslüman öğrencilerin sesinin bastırılması (söylem pratiği) ve failliğin güvenlikleştirmeyeyle birleştirilmesi (sosyal pratik) bireysel sorunları kolektif tehdide dönüştürmektedir.

4.2. Tema 2: Mobbingin Kurbanları

Medya söylemi, mağduriyeti ağırlıklı olarak Müslüman olmayan "normatif" gruplar ile liberal değerleri temsil eden aktörler üzerinden inşa etmektedir. Van Dijk’ın (1993) erişim analizi çerçevesinde, söz hakkının ağırlıklı olarak Müslüman olmayan aktörlere verildiği ve mağduriyet anlatısının seçici bir tanınma hiyerarşisi ürettiği tespit edilmiştir. Bu "tersine çevirme" stratejisi, Müslüman öğrencilerin deneyimlediği ayrımcılığı söylemsel olarak görünmez kılmaktadır.

4.2.1. Müslüman Olmayan Öğrenciler

Haberlerde Müslüman olmayan öğrenciler, okullarda sayıca azınlığa düştükleri ve kendi yaşam tarzlarını savunamadıkları bir “yabancılaşma” içinde temsil edilmektedir. Bir haberde mağduriyetin boyutu şu sözlerle aktarılmaktadır: “Müslüman olmayanlara yönelik kitlesel mobbing yapılmaktadır ve onlara ‘bizden biri olsaydın, Müslüman olsaydın sana mobbing yapmazdık’ denilmektedir” (Islamismus-Studie: Religiöses Mobbing, 2026). Özellikle göçmen oranının yüksek olduğu okullarda, bu grubun “kendi ülkelerinde yabancı” hissetme hali vurgulanmaktadır (Islamismus-Studie: Religiöses Mobbing, 2026). Ahmad Mansour, bu durumu “bazı okullarda azınlık haline gelen Alman beyaz çocuklar” üzerinden tanımlayarak, onların sistematik bir dışlanmaya maruz kaldığını ileri sürmektedir (Fengler, 2025). Kleve’deki olayda bir annenin, kızının

oruç tutan arkadaşları tarafından “hässliches deutsches Mädchen” (çirkin Alman kız) şeklinde aşağılandığını ve pausenbrotunu saklayarak yemesinin istenmesini “kişisel özgürlüğün kısıtlanması” olarak nitelendirmesi, bu grubun merkeziliğini pekiştirmektedir (Schüler sollten Pausenbrote, 2026).

4.2.2. Seküler Müslüman Öğrenciler

Zorbalık anlatıları, Müslüman topluluğu içindeki “intra-religiöse” çatışmaları da kapsamaktadır. Säkulare Muslime (seküler Müslümanlar) ve liberal Müslümanlar, fundamentalist baskının en savunmasız kurbanları olarak sunulmaktadır. Frederik Schindler, okul bahçesinde açıkça bir şey yiyip içemeyen öğrencilere dikkat çekerek, bu çocukların “dini kurallara uymadıkları takdirde hemen mobbinge uğrayacaklarından korktuklarını” belirtmektedir (Schindler, 2025a). Margit Stein, öğrencilerin “yeterince sıkı fast yapmadıkları veya başörtüsü takmadıkları” gerekçesiyle kendi toplumları içinde damgalandığını ifade etmektedir (Expertin nennt religiöses Mobbing „Alltag“ an Schulen, 2026).

4.2.3. Kız Öğrenciler

Kız öğrenciler, haberlerde sıklıkla bedenleri ve sosyal davranışları üzerinden “denetlenen” bir grup olarak temsil edilmektedir. Özellikle başörtüsü takmayan veya “Batılı” tarzda giyinen kız çocuklarının “haram” denilerek yaftalandığı aktarılmaktadır (Fengler, 2025). Bazı okullarda kızların “cinsel eğitim ve yüzme derslerine katılımının engellendiği” ve hatta “bisiklet ehliyeti almalarına izin verilmediği” gibi anlatılar, mağduriyetin cinsiyetçi boyutunu vurgulamaktadır (Schindler, 2021).

4.2.4. Yahudi Öğrenciler

Antisemitizm, medyanın Müslüman öğrencilere yönelik en sert eleştirilerini topladığı mağduriyet alanını oluşturmaktadır. Kevin Culina, okullarda “Judenhass” (Yahudi nefreti) söyleminin evlerden taşındığını ve sekiz yaşındaki çocukların dahi Yahudileri “insan değil, domuz” olarak nitelendirdiğini aktarmaktadır (Culina, 2023). Yahudi öğrencilerin ve ailelerinin güvenlik endişesiyle “devlet okullarından ayrılarak özel veya Yahudi okullarına geçmek zorunda kaldıkları” belirtilmektedir (Fengler, 2025).

4.2.5. Eşcinsel Öğretmenler ve Öğrenciler

Eşcinsel aktörler, Müslüman öğrencilerin “Batılı/liberal” değerlerle en keskin çatışma noktası olarak gösterilmektedir. Berlin’deki Carl-Bolle-Grundschule örneğinde, eşcinsel bir öğretmenin öğrenciler tarafından “ailenin yüz karası” ve “cehennemde yanacaksın” sözleriyle aylarca mobbinge uğradığı vurgulanmaktadır (Senat zieht Konsequenzen, 2025; Schindler, 2025b). Öğretmenin, yönetim tarafından da “geleneksel ailelere uyum sağlaması gerektiği” söylenerek mağdurların suçlandığını ve mağduriyetin sistemik bir boyut kazandığını göstermektedir („Mir wurde gesagt, ich müsse mich traditionellen Familien anpassen“, 2025).

Özetle; “kitlese mobbing” gibi alıntılar ve edilgen kurgu (metin) mağduriyeti somutlaştırırken; Müslüman öğrencilerin sesinin tamamen bastırılıp yalnızca Müslüman olmayan ve cinsel azınlık aktörlere erişim tanınması (söylem pratiği) ve mağduriyetin kültürel karşıtlıklar üzerinden çeşitlendirilmesi (sosyal pratik) hiyerarşik bir tanınma düzeni üretmektedir

4.3. Tema 3: Mobbingin Türleri

Bu tema, okullarda dinî motivasyonlarla gerçekleştirilen zorbalığın eylem biçimlerini ve çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Van Dijk'ın (1988) söylem stili ve sözdizim analizi çerçevesinde, zorbalık türlerini betimleyen leksik seçimler ("dransalizasyon", "ahlak bekçileri", "İslamcı Sittenwächter") ve doğrudan alıntılarının retorik işlevi incelenmiştir. Mikro düzeyde etken yapıların Müslüman öğrencileri sürekli fail konumuna yerleştirdiği; makro düzeyde ise zorbalık türlerinin pedagojik bir sorun yerine, ideolojik bir tehdit olarak çerçevelendiği tespit edilmiştir (Van Dijk, 1988, s. 49).

4.3.1. Dini Baskı

Haberlerde en sık işlenen zorbalık türünü, özellikle Ramazan ayında yoğunlaşan dinî pratiklerin başkalarına dayatılması oluşturmaktadır. Kleve'deki bir okulda, oruç tutan öğrencilerin oruç tutmayan arkadaşlarını sandviçlerini "çöpe atmaları" için baskı yaptığı ve yemek yerken "başka yöne dönmelerini" talep ettiği bildirilmektedir (Schüler sollten Pausenbrote, 2026; Stoldt, 2026). Frederik Schindler, bu süreci öğrencilerin birbirini dinî kurallara uymaya zorladığı bir "dransalizasyon" (taciz/baskı) süreci olarak tanımlamaktadır (Schindler, 2025a). Dinî baskının bir diğer boyutu, yaşam tarzına yönelik denetim biçiminde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda Hamburg'daki bazı okullarda, bazı öğrencilerin "İslam'da şarkı söylemek yasaktır" gerekçesiyle müzik derslerine katılmayı reddettiği veya diğer öğrencilerin katılımını engellemeye çalıştığı bildirilmektedir (Quast, 2025).

4.3.2. Tehdit, Sözlü ve Fiziksel Şiddet

Haber metinlerinde zorbalık, psikolojik baskının ötesine geçerek açık tehdit ve fiziksel saldırı boyutuna taşınmaktadır. Berlin'deki bir ilkokulda ikinci sınıf öğrencisi bir kız çocuğunun, dinî inançları nedeniyle Müslüman arkadaşları tarafından "ölümle tehdit edildiği" bildirilmektedir ("Verfolgen veya mobben, nur weil sie nicht an Allah glauben", 2018). Hamburg'daki bir diğer vakada ise bazı öğrencilerin dini inançlarını "yüksek sesle savunarak" baskınlık kurduğu ve okullarda fiziksel saldırı raporlarının biriktiği aktarılmaktadır (Quast, 2025; Fengler, 2025). Okul tuvaletlerine yazılan "İslam galip gelecek" (Der Islam wird siegen) şeklindeki yazılar ve diğer dinlere ait sembollerin üzerinin çizilmesi, mekânsal bir egemenlik kurma çabasını yansıtmaktadır (Schindler, 2025b). Ayrıca yemek yiyen çocuklara karşı "böğürme ve kusma sesleri" çıkarılarak yapılan tacizler, zorbalığın aşağılayıcı bir boyutta sürdürüldüğünü vurgulamaktadır (Schüler sollten Pausenbrote, 2026).

4.3.3. Antisemitik Saldırıları

Haberlerde Müslüman öğrencilerin gerçekleştirdiği zorbalığın en keskin biçimlerinden biri antisemitizm olarak sunulmaktadır. Kevin Culina'nın haberinde, sekiz yaşındaki bir öğrencinin öğretmenine "Yahudiler insan değil, domuzdur" dediği ve Yahudilerin domuz burnuyla doğduğuna dair komplo teorisi içeren videoları okula taşıdığı aktarılmaktadır (Culina, 2023). Bazı öğrencilerin "Hanuka Bayramı" hakkında konuşmayı bile "haram" olarak niteleyip tepki göstermesi, Yahudi kimliğine yönelik nefretin okul gündelik yaşamının bir parçası haline geldiğini göstermektedir (Culina, 2023).

4.3.4. Homofobik Saldırılar

Zorbalık çeşitliliğinin son halkasını, özellikle cinsel azınlıklara yönelik homofobik saldırılar oluşturmaktadır. Haber metinlerinde, öğrencilerin homofobik tutumları, “İslamcılıktan açıkça etkilenmiş” bir davranış biçimi olarak sergiledikleri vurgulanmaktadır („Mir wurde gesagt, ich müsse mich traditionellen Familien anpassen”, 2025). Bu tür saldırılar, ağır bireysel sonuçlara yol açan bir şiddet biçimi olarak sunulmaktadır.

Özetle; alıntılar ve etken sözdizimi (metin) zorbalığın şiddetini artırıp Müslüman öğrencileri fail kılmakta; dışarıdan kaynak anlatılarıyla kurgulanan söylem pratiği ve şiddetin antisemitizm/homofobiye genişletilmesi (sosyal pratik) olguyu pedagojik bir sorundan ideolojik kriz anlatısına dönüştürmektedir

4.4. Tema 4: Mobbingin Nedenleri

Die Welt gazetesindeki söylem mobbingin nedenlerini sosyo-ekonomik veya yapısal faktörlerden ziyade ağırlıklı olarak kültürel-dini özcülüğe dayandırmaktadır. Van Dijk'ın (1988, s. 30) tematik yapı analizi çerçevesinde, yapısal ve sosyoekonomik faktörlerin sistematik biçimde tematik dışlanmaya uğradığı ve sorumluluğun, kültürel-dini farklılıklara yüklendiği makro düzeyde tespit edilmiştir.

4.4.1. Aileler

İncelenen haberlerde zorbalığın temel kaynağı olarak “evdeki sosyalleşme” (häusliche Sozialisation) işaret edilmektedir. Aileler, çocuklara modern ve liberal toplumla uyumsuz değerleri aktaran birincil aktörler olarak sunulmaktadır. Denis Fengler, okullardaki entegrasyon sorunlarının özünde “entegrasyonu neredeyse imkânsız kılan ataerkil eğitim yöntemlerinin” yattığını ileri sürmektedir (Fengler, 2025). Benzer bir şekilde Ahmad Mansour, zorbalığın temelini ailede atıldığını şu sözlerle ifade etmektedir: “Aile içi sosyalleşme, okul içi dışlamanın temelini oluşturmaktadır... Eğer kıza başörtüsü takmadığı takdirde iyi bir Müslüman olmadığı anlatılıyorsa (...) bu mesajlar sınıf ortamına taşınmaktadır” (Fengler, 2025).

Mağduriyet anlatılarında ailelerin “beyin yıkama” rolü vurgulanmaktadır. Frederik Schindler, Berlin'deki eşcinsel öğretmen vakasında failleri “açıkça ebeveynleri tarafından “beyni yıkanmış ilkokul öğrencileri” olarak tanımlamaktadır (Schindler, 2025b). Kevin Culina'nın aktardığına göre, sekiz yaşındaki bir çocuğun Yahudi düşmanlığı içeren ifadeleri, doğrudan “ailesinden getirdiği Judenhass (Yahudi nefreti)” ile açıklanmaktadır (Culina, 2023).

4.4.2. İslam Dini ve Dini Referanslar

Haberlerde İslam, yalnızca bir inanç sistemi olarak değil, bireyin tüm yaşamını denetleyen, norm dışı davranışları cezalandıran ve “üstünlük iddiası” taşıyan bir ideoloji gibi sunulmaktadır. Frederik Schindler, İslam'ın birey üzerindeki etkisini “doğruluk ve üstünlük iddiasına sahip, taraftarlarının yaşam biçimini güçlü bir şekilde etkileyen ve uyumsuz davranış yaptırma tabi tutan bir sistem” olarak tanımlayarak, dinin kendisini eleştiri nesnesi haline getirmektedir (Schindler, 2025a). Wolfgang Büscher de mobbingi doğrudan dine bağlamakta ve “Mobbing, siyasal İslam'dan gelen çocuklar tarafından yapılmaktadır” diyerek dini kimliği siyasi bir tehdit odağına dönüştürmektedir (Bücher, 2025).

Ramazan ayı ve oruç pratikleri de bu ideolojik baskının en somut dışavurumu olarak ele alınmaktadır. 14 yaşın altındaki çocukların oruç tutması, pedagoglar tarafından “ebeveynlerin fundamentalist zihniyetinin bir göstergesi” olarak yorumlanmaktadır (Schindler, 2025a). Medya söyleminde Ramazan, bir ibadet ayı olmaktan çıkarılarak “dini kuralların başkalarına dayatıldığı bir güç gösterisi dönemi” olarak çerçevelenmektedir (Schüler sollten Pausenbrote, 2026). Dini referansların “helal-haram” ikiliği üzerinden okul gündelik yaşamına sızması, liberal değerlerin (örneğin müzik dersleri veya cinsel eğitim) reddedilmesinin ideolojik zemini olarak sunulmaktadır (Quast, 2025; Fengler, 2025).

Özetle; “beyni yıkanmış” gibi ön varsayımlar (metin) ve aile/öğrenci sesini dışlayan uzman söylemi (söylem pratiği), sorunun nedenlerini aile sosyalleşmesi ve dine yükleyerek (sosyal pratik) yapısal ve sosyoekonomik etkenleri görünmez kılan kültürel bir özcülük üretmektedir

4.5. Tema 5: Mobbingin Boyutları

Die Welt, din temelli zorbalığın boyutlarını bir yandan “patlama noktasına gelmiş” bir tehdit olarak sunarken diğer yandan istatistiksel belirsizlikler üretmektedir. Van Dijk’ın (1988, s. 82) retorik analizi çerçevesinde, istatistiksel verilerin ve dramatize edici başlıkların (“Rakamlar Patlıyor”) nasıl bir kriz söylemi ürettiği incelenmiştir. Fairclough’un (1992) metinlerarasılık kavramıyla açıklanan bu işleyiş, farklı tarihlerdeki haberlerin birbirini besleyerek kümülatif bir gerçeklik etkisi oluşturduğunu göstermektedir.

4.5.1. Problemin Yaygınlaştırılması

Haberlerde zorbalığın boyutları, istatistiksel veriler ve dikkat çekici başlıklar aracılığıyla dramatize edilerek yaygınlaştırılmaktadır. En dikkat çekici örneklerden biri, “Dini Mobbing – Rakamlar Patlıyor” başlığıyla sunulan ve sorunun kontrolsüz bir şekilde arttığını iddia eden anlatıdır (Islamismus-Studie: Religiöses Mobbing, 2026). Bu yaygınlaştırma stratejisi, sorunun münferit olaylardan ziyade sistemik bir kriz olduğu algısını beslemektedir. Bir haberde, Neukölln bölgesindeki okullara yönelik bir araştırmada, “beş okuldan dokuzunun düzenli olarak dini motivasyonlu zorbalık veya kız çocuklarına yönelik baskı bildirdiği” aktarılmaktadır (Schindler, 2021). Benzer şekilde, Alman Öğretmenler Birliği Onursal Başkanı Heinz-Peter Meidinger, Almanya genelindeki yaklaşık 40.000 okulun “yaklaşık %10’unda (4000 okul) devasa problemler yaşandığını” ileri sürmektedir („An Schulen mit 90 Prozent Migrationsanteil”, 2025). Ahmad Mansour ise problemin niceliksel değişimine dikkat çekerek, “sorun zaten uzun zamandır var, ancak miktar (Quantität) devasa ölçüde arttı” ifadesiyle durumun vahametini vurgulamaktadır (Fengler, 2025). Sorunun ölçeği, pedagoji profesörü Margit Stein tarafından “birçok okulda dini motivasyonlu mobbingin günlük hayatın bir parçası haline geldiği” şeklinde tanımlanmaktadır (Expertin nennt religiöses Mobbing „Alltag” an Schulen, 2026).

4.5.2. Çelişkili Anlatı

Haberlerdeki boyutlandırma süreci, her zaman tutarlı bir istatistiksel zemine dayanmamakta, aksine verilerin abartıldığına veya yanlış yorumlandığına dair içsel eleştiriler ve çelişkiler barındırmaktadır. Örneğin, medyada sıkça dolaşıma sokulan “her üç öğrenciden birinin Müslümanlar tarafından mobbinge uğradığı” iddiası, Till-Reimer

Stoldt tarafından sert bir şekilde eleştirilmektedir. Stoldt, bu tür iddiaların “absürt” olduğunu ve “mobbing skandallarının acımasızca abartıldığını” belirtmektedir (Stoldt, 2026).

Bu çelişki, verilerin yorumlanış biçimindeki farklılıklardan kaynaklanmaktadır. Stoldt, Margit Stein’in araştırmasına atıfla sunulan “üçte bir” oranının aslında doğrudan “Müslüman mobbingi” değil, “Müslümanlar, Müslüman olmayanlar ve öğretmenler arasındaki en geniş anlamda çatışmalar” olduğunu vurgulamaktadır. Hatta Stein’in kendisi de bazı durumlarda bu çatışmaların “sadece dini motivasyonlu olduğunun varsayıldığını, yani algının yanıltıcı olabileceğini” kabul etmektedir (Stoldt, 2026).

Ayrıca, okullardaki olayların boyutlandırılmasında “çocuksu davranış” ile “ideolojik tehdit” arasındaki sınırın bulanıklaştırıldığı görülmektedir. Kleve’deki olayda bir okul yönetimi, medyada “genel bir problem” olarak sunulan durumu reddederek, sorunun “bazı noktalarda net olmayan iletişimden” kaynaklandığını savunmakta ve yapılan incelemede “temel bir sorun olduğuna dair bir kanıt bulunmadığını” açıklamaktadır (Schüler sollten Pausenbrote, 2026). Buna karşılık, aynı gazetenin bir başka haberinde Berlin Senatosu’nun “dini uyarlama baskısının boyutlarını netleştirmek için” binlerce öğrenciyi kapsayan devasa bir anket planlaması, sorunun ölçeğine dair resmî kurumlar ile yerel aktörler arasındaki algı farkını ve boyutlandırma sürecindeki belirsizliği ortaya koymaktadır (Berlin lässt Kinder, 2025).

Özetle; “Rakamlar Pathyor” başlığı ile şüpheli ifadelerin çelişkisi (metin), kriz odaklı uzman söylemiyle kurumsal/itirazcı seslerin ikincilliği (söylem pratiği) ve aynı kaynaktan çelişkili verilerin sunulması (sosyal pratik), sorunun gerçek boyutuna dair belirsiz ama kriz odaklı bir gerçeklik etkisi inşa etmektedir.

4.6. Tema 6: Mobbingin Sonuçları

Bu tema, din temelli zorbalığın bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeyde yarattığı etkilerin haberlerde nasıl sunulduğunu ele almaktadır.

4.6.1. Batılı Değerlerin Tehdit Altında Olması

Haberlerde zorbalık, liberal demokratik düzenin ve Batılı yaşam tarzının temel değerlerine (özgürlük, eşitlik, sekülerizm) yönelik doğrudan bir saldırı olarak sunulmaktadır. Karin Prien, bu durumu anayasal bir otorite çekişmesi olarak tanımlayarak, “İslam burada kesinlikle patron değildir, patron anayasadır” ifadesiyle devletin değer yargılarını savunmaktadır (Lemmer, 2025). Wolfgang Büscher, Almanya’nın kendi “Batılı ve Hristiyan değerlerine” geri dönmesi gerektiğini, aksi takdirde İslam tarafından ciddiye alınmayacağını ileri sürmektedir (Bücher, 2025). Söylemde, İslam’ın yükselişi ile Hristiyan-Batılı değerlerin gerileyişi arasında ters bir orantı kurulmakta, insan haklarının ve temel hakların “içten içe oyulduğu” iddia edilmektedir (Islamismus-Studie: Religiöses Mobbing, 2026).

4.6.2. Uyum Başarısızlığı ve Paralel Toplum

Haberlerde zorbalığın en ağır toplumsal sonucu, “entegrasyonun sonu” ve “paralel toplumların” kurumsallaşması olarak çerçevelenmektedir. Heinz-Peter Meidinger, göçmen oranının %90’lara ulaştığı okullarda “entegrasyonun değil, paralel bir toplumun var olduğunu” belirtmektedir (An Schulen mit 90 Prozent Migrationsanteil, 2025). Ulf Poschardt ise devletin kültürel kapalılığa ve “uzaktan yönlendirilen” camilere göz yumarak kendi değerlerinden ödün vermesinin, göçmen çocukların toplumdan kopup

“duyarsız” köken kültürlerine savrulmasına neden olduğunu savunmaktadır (Poschardt, 2018). Ahmad Mansour, bazı okullarda liberal-demokratik ilkelerle uyumsuz değer topluluklarının oluştuğunu ve bu mahallelerin artık anayasanın tam anlamıyla işlemediği alanlara dönüştüğünü ileri sürmektedir (Fengler, 2025).

4.6.3. Çaresizlik ve Sistemin İflası

Haberlerde, mağduriyetin derinleşmesinde en kritik faktörlerden biri olarak, öğretmenlerin ve okul yönetimlerinin yaşadığı “çaresizlik” ve “eylemsizlik” hali sunulmaktadır. Haberlerde birçok öğretmenin, özellikle Müslüman öğrencilerden gelen zorbalık vakalarına karşı “İslam’ı tanımadıkları” gerekçesiyle veya “ırkçı damgası yeme korkusuyla” müdahale etmekten çekindiği vurgulanmaktadır (Expertin nennt religiöses Mobbing „Alltag“ an Schulen, 2026). Eşcinsel öğretmen Oziel Inácio-Stech, yaşadıklarını bir “sistem iflası” olarak nitelendirmekte, yönetim tarafından korunmak yerine “geleneksel aile yapısına uyum sağlaması” söylenerek yalnız bırakıldığını ifade etmektedir (Senat zieht Konsequenzen, 4 Temmuz 2025; „Mir wurde gesagt, ich müsse mich traditionellen Familien anpassen“, 2025).

4.6.4. Kimlik Gizleme ve Özgürlüklerin Kısıtlanması

Haberler, zorbalığa bağlı baskının, bireyleri kamusal alanda gerçek kimliklerini gizlemeye veya yaşam tarzlarını değiştirmeye zorladığını vurgulamaktadır. Haberlerde eşcinsel ve biseksüel öğretmenlerin, öğrenciler tarafından mobbinge uğrama korkusuyla kimliklerini sakladıkları aktarılmaktadır (Schindler, 2025b). Öğrenciler arasında ise Ramazan ayında Müslüman olmayan kızların “çirkin Alman kız” gibi hakaretlere uğramamak için sandviçlerini saklayarak yemek zorunda kaldıkları (Schüler sollten Pausenbrote, 2026) veya Müslüman kızların “haram” denilerek yaftalanmamak için zorla başörtüsü takmaya başladıkları bildirilmektedir (Schindler, 2025b). Bu durum, bireylerin kişisel özgürlüklerinin “dini konformite baskısı” altında eridiği bir atmosferi yansıtmaktadır.

4.6.5. Travmatizasyon ve Kamusal Alandan Çekilme

Haberlerde zorbalığın bireysel etkilerinin, ağır travmatik sonuçlara neden olduğu belirtilmektedir. Oziel Inácio-Stech vakasında olduğu gibi, aylar süren mobbingin öğretmenlerde “posttravmatik stres bozukluğu” yarattığı ve onları mesleklerini yapamaz hale getirdiği vurgulanmaktadır (Schindler, 2025b). Toplumsal düzeyde ise travmatizasyonun bir sonucu olarak Yahudi ailelerin, çocuklarının güvenliğini sağlayamadıkları gerekçesiyle onları devlet okullarından alıp özel veya Yahudi okullarına kaydetmeye başladıkları aktarılmaktadır (Fengler, 2025).

Özetle; “sistem iflası” ve “paralel toplum” gibi ifadeler (metin), uzman merkezli söylemsel erişim (söylem pratiği) ve bireysel travmadan toplumsal çözülmeye uzanan kurgu (sosyal pratik), zorbalığın sonuçlarını Batılı-liberal düzenin varoluşsal bir krizi olarak sunmaktadır

5. Tartışma

Bulgularda tespit edilen failleştirme ve seçici mağduriyet çerçevelemesi, Die Welt'in yayın politikasından bağımsız okunmamalıdır. Die Welt, Alman ulusal basınında sol eğilimli “taz” gazetesi ile liberal-merkez konumlu “Süddeutsche Zeitung” gazetesinin

karşısında muhafazakâr bir çizgide yer almaktadır. Ulusal gazeteler genelinde ise Müslümanların nadiren doğrudan alıntılındığı ve çoğunlukla homojen bir grup olarak temsil edildiği, yerel gazetelerde ise bu temsili görel olarak daha dengeli olduğu görülmektedir (Richter & Paasch-Colberg, 2023). Die Welt'in bu editoryal konumlanışı, gazetenin göç ve İslam temalı haberlerde güvenlikleştirici ve kültürelleştirici çerçeveleri sistematik biçimde yeniden üretme eğilimini açıklamaktadır.

5.1. "Risk Kategorisi" Olarak Müslüman Öğrenciler

Haber metinlerinde failliğin kurgulanışında güvenlikleştirme, etnikleştirme ve kültürelleştirme stratejileri (Van Dijk, 1993) eş zamanlı işlemektedir. Müslüman öğrencilerin potansiyel tehdit olarak sunulması Anti-Müslüman söylemi üretirken (Scherschel & Bazyar-Gudrich, 2021, s. 129) dinî kimliğin coğrafi kökenlerle kaynaştırılması Balibar'ın (1992) "ırksız ırkçılık" kavramını somutlaştırmaktadır.

Kültürelleştirme stratejisi ise failliğin nedenini bireysel ya da yapısal faktörler yerine failin "özünde" aramaktadır. Bu bakış, Müslüman kimliğini dinamik, çoğul ve bireysel bir aidiyet biçimi olarak ele alan araştırmalarla (Foroutan & Schäfer, 2009, Gerlach, 2006) bir çelişki içindedir.

Bu durum, Honneth'in (1995) "toplumsal değer atfetme" (Wertschätzung) düzeyinde tanımlanan tanınma biçiminin tam karşısını üretmektedir. Şöyle ki, toplumsal katkıları ve bireysel özellikleri görünmez kılınan bir grup, yalnızca olumsuz özellikleriyle temsil edilmektedir.

5.2. Batılı Değerlerle Korunan Kurbanlar

Mağduriyet anlatısı, faillik söylemiyle tamamlayıcı bir söylemsel mantık içinde işlemekte; Die Welt, mağdur profilini Müslüman olmayan öğrenciler, seküler Müslümanlar, kız öğrenciler, Yahudi öğrenciler ve eşcinsel bireylerden oluşan hiyerarşik bir yapı içinde kurgulamaktadır.

Bu bağlamda mağduriyet anlatısının en dikkat çekici yönü, Müslüman olmayan öğrencilerin çoğunluk konumundan azınlık konumuna düşürülmüş bir grup olarak sunulmasıdır. Fairclough'un (1992) metin analizinde vurguladığı gibi, bu tür ifadeler, bir tehlike algısı inşa ederek belirli siyasi müdahaleleri meşrulaştıran söylemsel bir zemin hazırlamaktadır. Nitekim "demografik tehdit" ve "kültürel gerileme" gibi vurgular, Avrupa'daki aşırı sağ söylemlerle belirgin bir örtüşme sergilemekte (Hafez & Schmidt, 2020) ve mağduriyet anlatısını daha geniş bir siyasi çerçeveye eklemektedir.

Seküler Müslümanların mağdur olarak sunulması, çeşitliliği kabul eder gibi görünürken "iyi-kötü Müslüman" karşıtlığını yeniden üretmekte ve hangi Müslümanların tanınmayı hak ettiğini söylemsel düzeyde sınıflandıran Attia'nın (2014a) "makbul Müslüman" kategorisini pekiştirmektedir.

Haberlerde Müslüman kız öğrenciler, bedenleri üzerindeki denetimi ellerinden alınmış özneler olarak kurgulanmaktadır. Bu kurgu, nesnel bir mağduriyeti dışı vurmakta ve Müslüman kültürünü kadın özerkliğiyle temelden bağdaşmaz olarak sunan oryantalist bir söylemi yeniden üretmektedir (Said, 1998; Abu El-Haj, 2007).

Yahudi öğrencilerin ve eşcinsel bireylerin mağdur olarak öne çıkarılması ise söylemsel olarak özellikle yoğun bir anlam taşımaktadır. Bu gruplar, liberal demokratik düzenin en kırılgan ve en sembolik özneleri olarak konumlandırılmakta ve grubun yaşadığı sorunlar "Müslüman faillere" bağlanmaktadır.

Honneth'in (1995) tanınma kuramı açısından bakıldığında mağduriyet anlatısı, tanınmanın seçici ve hiyerarşik biçimde dağıtıldığı bir toplumsal tablo ortaya koymaktadır. Bazı öznelere acıları görünür ve meşru kılınırken, Müslüman öğrencilerin deneyimledikleri ayrımcılık, dışlanma ve kimlik baskısı, ikincil planda kalmakta veya tamamen göz ardı edilmektedir. Oysa ADAS (Yegane Arani vd., 2018) araştırması, Müslüman öğrencilerin büyük çoğunluğunun okulda eşit muamele görmediğini hissettiğini ortaya koymaktadır. Bu bulgu, medyanın mağduriyet hiyerarşisini kurarken hangi acıların görünür kılınacağına ilişkin ideolojik bir seçim yaptığını açıkça göstermektedir.

5.3. Pedagojik Sorunların Medeniyetler Çatışması Olarak Sunumu

Die Welt, din temelli zorbalık eylemlerini pedagojik bir sorun yerine, liberal değerler ile İslami normlar arasındaki varoluşsal bir gerilimin somutlaşması olarak çerçevelemektedir.

Zorbalık türleri içinde en yoğun biçimde işlenen oruç ve dini pratiklerin dayatılması meselesi, söylem açısından özellikle vurgulanan bir noktadır. Van Dijk'in (1993) perspektifinden bu çerçeveleme, Müslüman öğrencilerin dinî pratiklerini anayasal düzene karşı bir tehdit olarak kodlayan makro düzey bir söylemsel stratejidir.

Tehdit ve fiziksel şiddet içeren zorbalık türleri ise söylemde ayrı bir işlev görerek okulu özgürlüklerin fiilen çıktığı bir alan olarak resmetmektedir. Antisemitik ve homofobik zorbalık vakalarının münhasıran Müslüman öğrencilerle ilişkilendirilmesi ise tarihsel ve yapısal kökenleri olan sorunları belirli bir kimlik kategorisine indirgeyen "tehlikeli öteki" algısını beslemektedir (Mühe, 2020).

Zorbalık türlerinin bu biçimde kurgulanması, aynı zamanda Schiffauer'in (2015) dikkat çektiği gündelik İslam'ın eğitim ortamında meşru bir unsur olarak kabul edilmesi sorunuyla da doğrudan ilişkilidir. Haberlerde dini pratikler ile okul normları arasındaki gerilim, kapsayıcı pedagojik çözümler gerektiren bir müzakere alanı olarak değil, çözümsüz ve tehlikeli bir çatışma olarak sunulmaktadır.

5.4. Yapısal Körlük ve Kültürel Özcülük

Nedensellik söyleminde yapısal etkenlerin göz ardı edilip sorumluluğun aile yapısına ve dinin özüne yüklenmesi, Balibar'ın (1992) "kültürel özcülük" kavramıyla açıklanabilir. Müslüman ailelerin tek taraflı değer aktaran aktörler olarak sunulması, sosyoekonomik şartları ve kurumsal engelleri görünmez kılmaktadır. Oysa Portes ve Zhou'nun (1993) segmented asimilasyon kuramı, göçmen ailelerinin değer aktarım pratiklerinin büyük ölçüde karşılaştıkları fırsat yapıları ve dışlanma deneyimleri tarafından biçimlendirildiğini ortaya koymaktadır.

İslam dininin zorbalığın ideolojik zemini olarak sunulması ise nedensellik söyleminin en özselci boyutunu oluşturmaktadır. Haberlerde İslam, uyum sağlanamaz bir sistem, üstünlük iddiası taşıyan bir ideoloji ve bireyin tüm yaşamını denetleyen bir otorite mekanizması olarak tanımlanmaktadır. Bu temsil, İslam'ı tek ve değişmez bir yapı olarak ele alarak Müslüman gençlerin dinî kimliklerindeki çoğulluğu, melezliği ve bireysel yorumculuğu tümüyle dışlamaktadır. Oysa Almanya'da yaşayan genç Müslümanların dinî kimlikleri bireysel, hibrit ve Batı gençlik kültürüyle harmanlanmış bir nitelik taşımaktadır (Foroutan & Schäfer, 2009; Gerlach, 2006). Bu durum, medyada yeniden üretilen "homojen İslam" tasavvurundan belirgin biçimde ayrılmaktadır.

Bu nedensellik çerçevesinin en kritik işlevi, yapısal sorunları kültürel bir sorunmuş gibi göstererek siyasi sorumluluğu dağıtmasıdır. Dezavantajlı mahalle okullarındaki kaynak yetersizliği, öğretmenlerin kültürlerarası yeterlilik eksikliği, eğitim sisteminin örtük asimilasyoncu yapısı (Gogolin, 2008; Gomolla & Radtke, 2009) ve kurumsal ayrımcılık pratikleri (Yegane Arani vd., 2018) bu nedensellik anlatısında görünmez kılınmaktadır. Oberwittler'in (2007) vurguladığı gibi, eğitim alanındaki eşitsizlikleri bireysel ya da kültürel faktörlere bağlamak, yapısal müdahale gerektiren sorunları yönetilemez ve kalıcı bir "kültürel çatışmaya" dönüştürmektedir.

5.5. İstatistiksel Belirsizlik ve Söylemsel Kesinlik

Çelişkili verilere rağmen dramatize edici başlıklarla kriz algısının tırmandırılması, Van Dijk'ın (1993) "dramatizasyon" stratejisiyle açıklanabilir. Metinlerarasılık (Fairclough, 1992) aracılığıyla tekrarlanan bu kurgu, ampirik verilerin zayıflığına rağmen kümülatif bir gerçeklik etkisi üreterek tehdit algısını somut verilerin önüne geçirmektedir. Bu durum, aynı gazete bünyesinde üretilen çelişkilerin söylemi daha esnek ve dirençli kıldığını göstermektedir.

Bu söylemsel işleyiş, Fairclough'un (1992) "intertextuality" (metinlerarasılık) kavramıyla açıklanabilir. Farklı tarih ve formatlardaki haberler, birbirlerine atıfta bulunarak ve benzer çerçeveleme stratejilerini yineleyerek kümülatif bir gerçeklik etkisi üretmektedir. Tekil bir haberin istatistiksel açıdan zayıf kalması, anlatının bütünü üzerinde sınırlı bir etkiye sahipken, tekrar eden örüntüler söylemin meşruiyetini ve toplumsal kabulünü pekiştirmektedir. Bu mekanizma, Müslüman öğrencilere yönelik tehdit algısının somut verilerin önüne geçtiği ve neredeyse özerk bir söylemsel gerçeklik kazandığı bir ortam yaratmaktadır.

Scherschel ve Bazzyar-Gudrich'in (2021) vurguladığı gibi, bu tür söylemsel muğlaklıklar, ırkçı temsillerin kültürel üretiminde işlevsel bir rol oynamaktadır. Oberwittler'in (2007) gösterdiği gibi, etnik çeşitliliğin yoğun olduğu okulların sorunlu olarak etiketlenmesi, söz konusu okullardaki yapısal kaynaklılık ve kurumsal yetersizlikleri perdeleyerek sorumluluğu öğrenci profiline yüklemektedir.

5.6. Kriz Söylemi ve Tanınma Reddi

Zorbalık sonuçlarının "paralel toplum" ve "sistem iflasi" üzerinden Batılı-liberal düzene varoluşsal bir tehdit olarak sunulması, Van Dijk'ın (1993) azınlıkları toplumsal düzene karşı konumlandıran makro söylem stratejisidir. Bu kurgu, Balibar'ın (1992) işaret ettiği üzere ayrımcı pratiklerin olağanlaşmasına ve meşrulaşmasına zemin hazırlayabilmektedir.

"Entegrasyon başarısızlığı" ve "paralel toplum" anlatısı ise sonuçlar söyleminin ikinci temel eksenini oluşturmaktadır. Müslüman öğrencilerin zorbalık davranışları, bu anlatıda entegrasyonun mümkün olmadığının kanıtına dönüştürülmektedir.

"Sistemin İflası" teması, söylemde yapısal yetersizlikler yerine Müslüman öğrencilerin ve ailelerinin sisteme getirdiği baskıdan kaynaklandığı biçiminde sunulmaktadır. Yegane Arani'nin (2020) gösterdiği gibi bu kurgu kurumsal sorumluluğu dağıtmakta ve çözümünü yine aynı fail kategorisinin dönüştürülmesine bağlamaktadır. Bu anlatının dikkat çekici boyutu, benzer bir kimlik gizleme ve kamusal alandan çekilme sürecinin Müslüman öğrenciler için de geçerli olduğunun görmezden gelinmesidir.

Sonuç

Bu çalışma, Die Welt gazetesindeki 18 haber metninin ESA yöntemiyle analizinden hareketle medya söyleminin Müslüman öğrenci kimliğini nasıl inşa ettiğine ilişkin üç temel kuramsal çıkarım sunmaktadır.

İlk olarak, medya söylemi Müslüman öğrenci kimliğini bireysel, çoğul ve bağlamsal bir aidiyet biçimi olarak değil de homojen, sabit ve tehditkâr bir kolektif kategori olarak inşa etmektedir. Faillik, mağduriyet, nedensellik ve sonuçlara ilişkin çerçeveleme stratejileri birbirini besleyen bir söylemsel bütün oluşturmaktadır. Müslüman kimliği, dinî ve kültürel farklılıkların değişmez ve aşılmaz özellikler olarak kurgulandığı bir çerçevede yeniden üretilmektedir. Bu bulgu, Anti-Müslüman Irkçılık literatürünün Almanya bağlamındaki güncelliğini ve açıklayıcı gücünü desteklemekte ve medya söylem analizinin bu alanda işlevsel bir araç olduğunu göstermektedir.

İkinci olarak, söylem yapısal ve sosyoekonomik belirleyicileri sistematik biçimde görünmez kılmakta ve dezavantajlı kentsel bölgelerdeki okul sorunlarını kurumsal ve tarihsel bağlamlarından kopararak kültürel bir soruna indirgemektedir. Bu “yapısal körlük” ideolojik bir işlev görerek, yapısal mekanizmaların belirli bir kimlik kategorisi sorununun taşıyıcısı olarak gösterilmesine zemin hazırlamaktadır.

Üçüncü olarak, söylemsel boyutlandırma stratejileri ampirik belirsizlikten beslenmektedir. İstatistiksel verilerin abartılı kullanımı, münferit olayların sistematik bir kriz gibi sunulması ve gazetenin kendi bünyesindeki çelişkileri benimsenmesi, Fairclough'un (1992) metinlerarasılık kavramıyla açıklanan kümülatif bir gerçeklik etkisini üretmektedir.

Çalışmanın tek bir muhafazakâr yayın organıyla sınırlı olması, karşılaştırmalı analizlerle söylem çeşitliliğinin daha kapsamlı biçimde ortaya konmasını zorunlu kılmaktadır. Öte yandan kurumsal pratiklerle ilişkinin ve Müslüman gençlerin bu söylemsel çerçevelere verdiği yanıtların nitel yöntemlerle birlikte ele alınması, söylemin somut toplumsal etkileri ile tanınma ve kimlik dinamiklerini öznelerin perspektifinden incelemeye olanak tanıyacaktır.

Sonuç olarak bu çalışma, medya söyleminin Müslüman öğrenci kimliğini, güvenikleştirme, etnikleştirme ve kültürelleştirme stratejileri aracılığıyla “olumsuzluklarla ilişkilendirerek” yeniden ürettiğini ve bu süreçte Anti-Müslüman Irkçılıkla uyumlu söylemsel örüntülerin yeniden üretimine katkı sunduğunu göstermektedir.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Yapay Zeka Beyanı (Yazarlar)	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde Claude Sonnet 4.6 (Anthropic) adlı yapay zekâ aracından sadece dil ve anlatım düzenlemesi amacıyla sınırlı ölçüde yararlanılmış olup literatür taraması, yöntem, içerik, analiz, bulgu, yorum ve sonuçlara ilişkin tüm başlıklar yazarlar tarafından oluşturulmuştur. Tüm sorumluluk yazarlara aittir.
Yapay Zeka Beyanı (Dergi)	Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde yapay zekâ araçlarının kullanıldığı yazar tarafından beyan edilmiştir. Yapay zekâ kullanılmış olmasından dolayı, çalışmanın bilimsel içeriği, analizleri ve sonuçlarına ilişkin tüm sorumluluk yazara aittir.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Yazar Katkıları	Çalışmanın Tasarlanması: 1. Yazar (%50), 2. Yazar (%50) Veri Toplanması: 1. Yazar (%50), 2. Yazar (%50) Veri Analizi: 1. Yazar (%50), 2. Yazar (%50) Makalenin Yazımı: 1. Yazar (%50), 2. Yazar (%50) Makale Gönderimi ve Revizyonu: 1. Yazar (%50), 2. Yazar (%50)
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Artificial Intelligence Statement (Authors)	In the preparation of this study, the artificial intelligence tool Claude Sonnet 4.6 (Anthropic) was used only to a limited extent for language and expression editing purposes. All sections related to literature review, methodology, content, analysis, findings, interpretation and conclusions were created by the authors. All responsibility rests with the authors.
Artificial Intelligence Statement (Journal)	*It has been declared by the author that artificial intelligence tools were used in the preparation of this study. Due to the use of artificial intelligence, all responsibility for the scientific content, analysis and results of the study belongs to the author.
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Author Contributions	Design of Study: 1. Author (%50), 2. Author (%50) Data Acquisition: 1. Author (%50), 2. Author (%50) Data Analysis: 1. Author (%50), 2. Author (%50) Writing up: 1. Author (%50), 2. Author (%50) Submission and Revision: 1. Author (%50), 2. Author (%50)

Kaynakça / References

- Abu El-Haj, T. R. (2007). "I was born here, but my home, it's not here": Educating for democratic citizenship in an era of transnational migration and global conflict. *Harvard Educational Review*, 77(3), 285–316. <https://doi.org/10.17763/haer.77.3.41217m737q114h5m>
- "An Schulen mit 90 Prozent Migrationsanteil haben Sie eine Parallelgesellschaft, keine Integration" [Video]. (2025, 7 Kasım). *Die Welt*.
- Attia, I. (2014a). Rassismus (nicht) beim Namen nennen. *Aus Politik und Zeitgeschichte*, 64(13–14), 8–14.
- Attia, I., Häusler, A., & Shooman, Y. (2014b). *Antimuslimischer Rassismus am rechten Rand*. Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Balibar, E. (1992). Gibt es einen „Neo-Rassismus“? İçinde E. Balibar & I. Wallerstein (Ed.), *Rasse, Klasse, Nation: Ambivalente Identitäten* (ss. 23–38). Argument-Verlag.
- Baur, C., & Häußermann, H. (2009). Ethnische Segregation in deutschen Schulen. *Leviathan*, 37(3), 353–366. <https://doi.org/10.1007/s11578-009-0053-2>
- Bax, D. (2025, 15 Ekim). Merz' Äußerung zum „Stadtbild": Saubere Städte, schmutzige Sprache. *Die Tageszeitung (taz)*. <https://taz.de/Merz-Aeusserung-zum-Stadtbild/!6116817/>
- Berlin lässt Kinder zu religiös motiviertem Mobbing an Schulen befragen. (2025, 22 Aralık). *Die Welt*.
- Büscher, W. (2025, 23 Aralık). „Gemobbt wird von Kindern aus dem politischen Islam" – Arche-Sprecher alarmiert über Schulalltag. *Die Welt*.
- Culina, K. (2023, 10 Kasım). „Ein Achtjähriger sagte zu mir: „Juden sind Schweine, keine Menschen"". *Die Welt*.
- El-Menouar, Y. (2019). Der Islam im Diskurs der Massenmedien in Deutschland. In B. Uçar & W. Kassis (Ed.), *Antimuslimischer Rassismus und Islamfeindlichkeit* (ss. 169–184). V&R unipress. <https://doi.org/10.14220/9783737009560.169>
- Expertin nennt religiöses Mobbing „Alltag" an Schulen. (2026, 14 Mart). *Die Welt*.
- Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.
- Farooqui, J. F. (2025). Exploring experiences of Muslim students in Germany: Empirical insights on school-based religious discrimination. *Journal of School Violence*, 24(3), 428–445. <https://doi.org/10.1080/15388220.2025.2480659>
- Fengler, D. (2025, 30 Haziran). „Es geht um patriarchalische Erziehungsmethoden, die Integration nahezu unmöglich machen". *Die Welt*.
- Foroutan, N., & Schäfer, I. (2009). Hybride Identitäten – muslimische Migrantinnen und Migranten in Deutschland und Europa. *Aus Politik und Zeitgeschichte*, 5, 11–18. <https://doi.org/10.18452/21851>
- Friedrich, L. (2008). *Wohnen und innerstädtische Segregation von Migranten in Deutschland*. Bundesamt für Migration und Flüchtlinge.
- Gerlach, J. (2006). *Zwischen Pop und Dschihad: Muslimische Jugendliche in Deutschland*. Bundeszentrale für politische Bildung.

- Gogolin, I. (2008). *Der monolinguale Habitus der multilingualen Schule* (2. Aufl.). Waxmann. <https://doi.org/10.31244/9783830970989>
- Gomolla, M., & Radtke, F.-O. (2009). *Institutionelle Diskriminierung: Die Herstellung ethnischer Differenz in der Schule* (3. Aufl.). VS Verlag für Sozialwissenschaften. <https://doi.org/10.1007/978-3-531-91577-7>
- Göle, N. (2004). Die sichtbare Präsenz des Islam und die Grenzen der Öffentlichkeit. In N. Göle & L. Amman (Ed.), *Islam in Sicht: Der Auftritt von Muslimen im öffentlichen Raum* (ss. 11–45). transcript Verlag. <https://doi.org/10.1515/9783839402375-001>
- Hafez, F. (2021). *Antimuslimischer Rassismus: Eine Arbeitsdefinition*. CLAIM Allianz gegen Islam- und Muslimfeindlichkeit.
- Hafez, K., & Richter, C. (2007). Das Islambild von ARD und ZDF. *Aus Politik und Zeitgeschichte*, 26–27, 40–46.
- Hafez, K., & Schmidt, S. (2020). Rassismus und Repräsentation: Das Islambild deutscher Medien im Nachrichtenjournalismus und im Film. Bundeszentrale für politische Bildung.
- Hall, S. (1997). The work of representation. içinde S. Hall (Ed.), *Representation: Cultural representations and signifying practices* (ss. 13–74). Sage.
- Hall, S. (2011). Introduction: Who needs “identity”? İçinde S. Hall & P. du Gay (Eds.), *Questions of cultural identity* (ss. 1–17). Sage. <https://doi.org/10.4135/9781446221907.n1>
- Häußermann, H., & Kapphan, A. (2002). *Berlin: Von der geteilten zur gespaltenen Stadt?* VS Verlag für Sozialwissenschaften. <https://doi.org/10.1007/978-3-663-05671-3>
- Honneth, A. (1995). *The struggle for recognition: The moral grammar of social conflicts*. MIT Press.
- Horvath, K. (2022). In der „Anti-Brennpunktschule“? Neopragmatische Perspektiven auf pädagogisches Unterscheidungswissen, schulische Leistungsordnungen und kategoriale Ungleichheiten. İçinde S. Oleschko, K. Grannemann, & A. Szukala (Ed.), *Diversitätssensible Lehrer*innenbildung* (ss. 33–56). Waxmann. <https://doi.org/10.25656/01:24600>
- Islamismus-Studie: Religiöses Mobbing – „Die Zahlen explodieren“ [Video]. (2026, 13 Mart). *Die Welt*.
- Karaca, İ., & Yurttaş, S. (2024). *Gel Türkiye’de yaşa o zaman: Gurbetçiye yönelik ırkçılık (GYI)*. Gazikitabevi.
- Lemmer, C. (2025, 4 Temmuz). „Islam ist definitiv hier nicht der Chef, sondern das Grundgesetz“. *Die Welt*.
- Mir wurde gesagt, ich müsse mich traditionellen Familien anpassen, sagt der schwule Lehrer. (2025, 6 Haziran). *Die Welt*.
- Mühe, N. (2020). Stigmatisierung junger Muslim/innen in der Schule: Reaktionen und Ressourcen. İçinde J. Willems (Ed.), *Religion in der Schule: Pädagogische Praxis zwischen Diskriminierung und Anerkennung* (ss. 119–136). transcript Verlag. <https://doi.org/10.1515/9783839453551-007>

Oberwittler, D. (2007). *The effects of ethnic and social segregation on children and adolescents: Recent research and results from a German multilevel study* (Discussion Paper No. SP IV 2007-603).

Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Sage.

Portes, A., & Zhou, M. (1993). The new second generation: Segmented assimilation and its variants. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 530(1), 74–96. <https://doi.org/10.1177/0002716293530001006>

Poschardt, U. (2018, 26 Mart). Nur wenn Integration gelingt, bleibt Deutschland stabil. *Die Welt*.

Quast, A. (2025, 25 Haziran). Mobbing in Hamburgs Schulen „Musikunterricht kann nicht stattfinden, weil man im Islam nicht singt" [Video]. *Die Welt*.

Richter, C., & Paasch-Colberg, S. (2023). Media representations of Islam in Germany: A comparative content analysis of German newspapers over time. *Social Sciences & Humanities Open*, 8(1). <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2023.100619>

Said, E. W. (1998). *Şarkiyatçılık: Batı'nın Şark anlayışları* (B. Ülner, Çev.). Metis Yayınları.

Scherschel, K., & Bazyar-Gudrich, B. (2021). Der Islam der Medienschaffenden: Eine qualitative und rassismustheoretische Analyse. *Journal of Migration Studies*, 1(2), 123–145. <https://doi.org/10.48439/zmf.v1i2.116>

Schiffauer, W., Ucan, M., Schwalgin, S., & Kurt, N. (2015). *Schule, Moschee, Elternhaus: Eine ethnologische Intervention*. Berliner Wissenschafts-Verlag.

Schindler, F. (2021, 28 Aralık). Religiöses Mobbing an Schulen? Grüne und Linke halten Studie für antimuslimisch. *Die Welt*.

Schindler, F. (2025a, 20 Şubat). Islamistische Sittenwächter an Schulen – und die Politik schaut weg. *Die Welt*.

Schindler, F. (2025b, 27 Mayıs). Die unablässige Relativierung, wenn es um Schwulenhass unter Muslimen geht. *Die Welt*.

Schneider, J., Fincke, G., & Will, A.-K. (2013). *Muslime in der Mehrheitsgesellschaft: Medienbild und Alltagserfahrungen in Deutschland*. Sachverständigenrat deutscher Stiftungen für Integration und Migration.

Schönfeld, A. (2019). Begriffe und Konzepte im Widerstreit: Forschung zum Themenfeld Islamfeindlichkeit und antimuslimischer Rassismus. İçinde A. Drücker & P. Baron (Ed.), *Antimuslimischer Rassismus und muslimische Jugendarbeit in der Migrationsgesellschaft* (ss. 6–12).

Schüler sollten Pausenbrote an Ramadan heimlich essen – Jetzt äußert sich die Schule zum Eklat. (2026, 10 Mart). *Die Welt*.

Senat zieht Konsequenzen nach Mobbing-Skandal – Schulleitung soll neu besetzt werden. (2025, 4 Temmuz). *Die Welt*.

Sinus Sociovision (2008). *Migranten-Milieus in Deutschland*. SINUS Sociovision. <https://www.sinus-institut.de/media-center/studien/lebenswelten-von-menschen-mit-migrationshintergrund>

- Spielhaus, R. (2011). *Wer ist hier Muslim? Die Entwicklung eines islamischen Bewusstseins in Deutschland zwischen Selbstidentifikation und Fremdzuschreibung* (Muslimische Welten, Bd. 3). Ergon Verlag.
- Stoldt, T.-R. (2026, 19 Mart). Der verkannte Fastenmonat Ramadan. *Die Welt*.
- Van Dijk, T. A. (1988). *News as discourse*. Lawrence Erlbaum.
- Van Dijk, T. A. (1993). Eliten, Rassismus und die Presse. İçinde, S. Jäger & J. Link (Ed.), *Die vierte Gewalt: Rassismus und die Medien* (ss. 80–130).
- Verfolgen oder mobben, nur weil sie nicht an Allah glauben. (2018, 27 Mart). *Die Welt*.
- Yegane Arani, A. (2020). Die multireligiöse Schule als Ort von Diskriminierung. İçinde, J. Willems (Ed.), *Religion in der Schule: Pädagogische Praxis zwischen Diskriminierung und Anerkennung* (ss. 163–188). transcript Verlag. <https://doi.org/10.1515/9783839453551-009>
- Yegane Arani, A., Uslucan, H.-H., Jacobs, M., Volkholz, S., & Brendebach, M. (2018). *Schutz vor Diskriminierung an Schulen: Ein Leitfaden für Schulen in Berlin*. Anlaufstelle für Diskriminierungsschutz an Schulen (ADAS) / LIFE Bildung Umwelt Chancengleichheit e. V. https://adas-berlin.de/wp-content/uploads/2019/01/ADAS_Schutz-vor-Diskriminierung-Schulen.pdf
- Yegane Arani, A., Willems, J., & Moir, J. (2021). *Religion und Glauben an der Schule: Diskriminierungserfahrungen muslimischer Jugendlicher in Berliner Schulen*. Anlaufstelle für Diskriminierungsschutz an Schulen (ADAS) / LIFE Bildung Umwelt Chancengleichheit e. V. https://adas-berlin.de/wp-content/uploads/2021/11/Studie-Religion-Diskriminierung_ADAS.pdf
- Yurdakul, G. (2009). *From guest workers into Muslims: Turkish immigrant associations in Germany*. Cambridge Scholars Publishing.